

Bulletin

Raad van Kerken Arnhem

www.rvkarnhem.nl

Digitale nieuwsbrief nr. 79

12 juni 2019

Verschijnt maandelijks

In dit nummer:

- Moederdag vieren in de Protestantse kerk in Slowakije
- Tragiek van een mens die ons dierbaar was – Column door Ellie Smeekens
- Inspiratie- en netwerkavond leidinggevendens bedrijfsleven – 13 juni
- Diaconale excursie duurzaamheid – 22 juni
- Kirchentag in Dortmund – 19 t/m 23 juni
- Afscheid en welkom in Inloophuis Sint Marten – 27 juni
- Bezoek van de ACK Gera aan Arnhem – 19 t/m 22 september
- Korte berichten en links
- Zin in de regio – Online informatie over zinnige activiteiten in onze regio
- Nieuws uit de Jansbeek Ekklesia
- Bezoek aan Diaconaal Centrum Reformed Christian Church Slowakije – terugblik
- Oase Arnhem – Geloven in Arnhem, dl. 5
- Elke vrijdagmiddag het Coventrygebed in de Waalse kerk
- Herdenkingsdienst 4 mei – Uitgesproken teksten in de Waalse kerk
- Kruispunt te gast in het Dominicanenklooster
- Vacature studentenpastoraat
- Colofon

Moederdag in de Prot. kerk Slowakije

De kerk vult zich met veel moeders en oma's en kinderen, ook met vaders en opa's. Wij zitten met 7 Arnhemmers op de 2e rij. De kinderen zitten rustig en zachtjes met elkaar te babbelen. De dominee in zwarte wijde toga begint in grote ernst de dienst. We zingen een psalm, en we kunnen de Hongaarse woorden met de voor ons bekende melodie meezingen! De preek gaat over Gods liefde en trouw aan zijn verbond en over de onvoorwaardelijke moederliefde als een teken van Gods liefde. De predikante benadrukt dat vrouwen die zelf geen kind hebben gebaard, ook deze moederliefde kunnen doorgeven, vooral in onderwijs en gezondheidszorg. Na de korte dienst komen de kinderen van 4-8 jaar naar voren, en staande in een kring zeggen ze één voor één uit

Tragiek van een mens die ons dierbaar was

Column door Ellie Smeekens

Al jarenlang is de alcohol hem de baas. Pogingen om af te kicken hebben alleen maar tijdelijk geholpen. De zucht, het weg willen vluchten voor zijn problemen, voor zichzelf; het is te sterk. En langzaam geeft hij het op met zichzelf.

De contacten met zijn familie zijn allang verbroken. Alleen zijn moeder is er nog, een paar mensen rondom het inloophuis en een paar hulpverleners. Op een dag gebeurt waar we al langer bang voor waren: we treffen hem dood aan in zijn woning. Hij moet er al enkele dagen gelegen hebben.

Zijn broer had weinig contact met hem maar pakt op wat moet gebeuren. Zo staan we enkele dagen later met 20 mensen rondom de kist, in een zaaltje gratis ter beschikking gesteld door een uitvaartondernemer want hij was niet verzekerd. Zijn broer spreekt een in memoriam uit en er is ruimte om herinneringen te delen. Pijnlijke herinneringen, mooie herinneringen, herinneringen vol humor.

Zijn moeder is stil, maar ze heeft hem al toegesproken, zegt ze, toen ze vooraf even alleen bij de kist was. 'Alleen hij luisterde niet, zoals hij nooit gedaan heeft'. Verdriet en een lach mengen zich met elkaar.

Het verwoordt de tragiek van een mens die ons dierbaar was, maar die langzaam het contact met zichzelf, met anderen, met het leven is kwijtgeraakt. We zetten hem nog éénmaal in het licht; wie hij was en wat hij voor ons betekend heeft en nemen waardig afscheid van hem.

Ellie Smeekens is als pastor verbonden aan het Inloophuis St. Marten

het hoofd een gedichtje op, bijna zonder te haperen! Alle gedichtjes gaan over de liefde van en voor moeders en de dankbaarheid en afhankelijkheid van kinderen, over de vogels en de bloemen, die Gods liefde voor de schepping openbaren. Met een dansje in de kring sluiten zij hun deel af. Daarna komen de grotere kinderen van 9-14 jaar; ook zij dragen uit het hoofd gedichten voor. Ik zie veel kerkgangers geroerd een traan wegpinken. Dan zingen alle 30 kinderen samen een lied en gaan ze alle vrouwen in de kerk een bloem aanbieden.

Voor ons, die geen woord van de dienst verstaan, is deze kerkdienst toch een belevenis. We voelen ons meegenomen in het gebeuren van de liturgie, waarin het Woord en de liederen en de gebeden direct tot ons hart spreken, zonder dit alles met ons verstand te kunnen begrijpen.

Na de dienst biedt ondergetekende namens de conferentiegangers uit Arnhem e.o. een kaars aan van de Eusebius. De predikante geeft een zegengroet mee voor de kerken in Nederland.

In onze nabespreking vragen wij ons af, waarom wij niet meer aandacht geven aan moederdag (en vaderdag) in de kerkdienst. En het valt ons op dat de Hongaarse taal zo rijk is aan poëzie over moeders en vaders en dat de kinderen op deze wijze al jong hiermee vertrouwd raken. Misschien kunnen we hier in een dienst rond moeder- en vaderdag ruimer aandacht aan geven? Ook omdat we beseffen, dat elk mens een vader / moeder heeft (gehad).

Ida Eldering-Jonckers Nieboer

Foto: Ds. Ida Eldering biedt de Eusebius kaars aan (foto van Ida Eldering).

Ter info: in het Zuiden van Slowakije, dat vroeger bij het Habsburgse rijk hoorde, woont een Hongaarse minderheid van zo'n 200.000 mensen, die vooral in de kerk hun eigen identiteit bewaren en ervaren

Inspiratie- en netwerkvond leidinggevenden in het bedrijfsleven

Graag willen we jou, als leidinggevende in het bedrijfsleven uitnodigen voor een inspiratie- en netwerkvond.

De inspiratie gaat over: Impact creëren met je bedrijf.

Wouter Droppers, directeur van Europartners zal hierover

spreken n.a.v. zijn boek dat binnenkort verschijnt.

Wouter is al meer dan 35 jaar met zakenmensen en leidinggevenden in het bedrijfsleven onderweg. Hij heeft leiding gegeven aan diverse bedrijven en adviseert

Ondernemers door heel Europa.

Netwerken kan met de genodigden, allen christelijke ondernemers en zakenmensen uit Arnhem e.o.

Waarom? We willen met dit initiatief christelijke ondernemers en zakenmensen aan elkaar verbinden en daarmee een netwerk zijn dat een positieve christelijke impact kan hebben op Arnhem en haar omgeving.

Initiatiefnemers

De avond is een initiatief van CBMC Arnhem en wordt gehost door Stichting job zzp maatje, gehuisvest in het Social Business Center op het Industriepark Kleefse Waard (IPKW) in Arnhem.

Wij zien uit naar je komst!

Locatie: IPKW, Westervoortsedijk 73, Arnhem

Tijd: 19.30–22.00 uur

Aanmelden: stanley@giccon.nl

Toegang gratis

Donderdag 13 juni 2019

Programma

19:30 uur Inloop met koffie en thee

20:00 uur Welkom door Stanley Neyndorff, ondernemer en zakelijk leider Stichting job zzp maatje

20:10 uur Inleiding thema door Wouter Droppers

20:35 uur Pauze

20:45 uur In kleine groepjes nadenken/ bespreken

21:15 uur Plenair terugkoppelen en afsluiten

21:30 uur Borrel en netwerken

Diaconale excursie duurzaamheid in Apeldoorn

Geloof, Duurzaamheid en Toekomst Gelderland nodigt u van harte uit voor een diaconale excursie in Apeldoorn op 22 juni. We sluiten aan bij het thema van de landelijke kerkennacht die in dat weekend plaatsvindt. Tijdens de Kerkennacht laten plaatselijke kerken en geloofsgemeenschappen in het hele land zien dat je in hun kerk verrassende dingen kunt beleven. Onder het motto 'Is dit óók kerk?' stellen kerken zichzelf open en laten ze een ongekende kant zien.

Wij gaan vanuit de lokale geloofsgemeenschappen in Gelderland op diaconale excursie naar Stichting Stadsakkers, een duurzame plek in menselijke relaties en waar op duurzame wijze groenten en fruit geteeld worden.

We nemen deel aan de rondleiding en gaan zelf oogsten en koken met na afloop een tafelgesprek over het thema 'geloof en duurzaamheid'.

Praktische gegevens

Zaterdag 22 juni. Tijd: 10.00 – 14.00 uur

Adres Dommeweg 5b, 7323 RD Apeldoorn,

Kosten: 10 euro per persoon. (Maximaal 50 deelnemers)

Opgave kan via gelderlandduurzaam@gmail.com. Na aanmelding ontvangt u de definitieve uitnodiging.

We hopen u dan te ontmoeten.

Ronald Dashorst
Theo van Driel
Frans Hoogendijk
Mirjam Schuilenga

Emmausparochie Apeldoorn
werkgroep duurzaamheid Beraad van kerken Apeldoorn
Diaconie Protestantse gemeente Apeldoorn
Stichting De Kim, provincie Gelderland, tel. 06-15150061

Kirchentag in Dortmund

19–23 juni

Na de oorlog keken Duitse kerkleiders vol schaamte terug op de rol van de kerken tijdens de nazitijd. Hoe konden ze lering trekken en een mogelijke herhaling voorkomen? Eén van de ideeën voor nieuw beleid werd de organisatie van een jaarlijks evenement waar vertegenwoordigers van cultuur, samenleving en politiek

het gesprek konden aangaan met personen en organisaties uit kerk en theologie. Zo ontstond de Kirchentag (met om het jaar een protestantse en een rooms-katholieke uitvoering, in steeds weer een andere grote Duitse stad). De eerste naoorlogse versies waren nog tamelijk bescheiden in omvang maar in de loop der jaren kwamen er steeds meer bezoekers. De laatste protestantse (en de om de tien jaar samen georganiseerde oecumenische edities) trokken regelmatig meer dan honderdduizend bezoekers. Het programma van zo'n evenement telt vele honderden onderdelen, waarbij geen onderwerp onbesproken blijft, en beslaat drie volle dagen (woensdag, donderdag en vrijdag, vooraf gegaan door een opening op woensdagavond en eindigend met een slotviering op zondag). Bekende politici, wetenschappers en artiesten geven er acte de présence in de enorme zalen en hallen van jaarbeursterreinen maar ook in de intimiteit van lokale kerken en theaters.

De protestantse Kirchentag van dit jaar speelt zich half juni af in Dortmund, op anderhalf uur afstand van Arnhem. Dat geeft een unieke kans om kennis te maken met dit veelkleurige festival van geloof en leven, vol bezinning, discussie, theater en muziek. Op de website www.kirchentag.de is alle informatie te vinden over de indrukwekkende inhoud en de mogelijkheden en prijzen van deelname aan het complete programma of aan dat van een afzonderlijke dag. Grijp die kans en laat je inspireren!

Kees Tinga

Afscheid en welkom in Inloophuis Sint Marten

27 juni

Eindelijk is het zover en kunnen we een nieuwe coördinator verwelkomen in het Inloophuis Sint Marten. Maarten Thijssen zal vanaf 1 augustus aan de slag gaan met een aanstelling van 4 dagen in de week. Op donderdag 27 juni tussen 17.00 en 19.00 uur verwelkomen we hem in het Inloophuis, aan de van Slichtenhorststraat 34 en kan ieder die wil met hem kennismaken.

Dan nemen we ook afscheid van coördinator Buurtmaatjesproject Carla Kool. Carla was op de eerste plaats werkzaam in de wijken Klarendal, Sint Marten en Spoorhoek. Ze had haar werkplek in het Inloophuis en was in dienst van het College van Diakenen van de PGA. Haar projectaanstelling zit er na drie jaar op en Carla gaat met pensioen. Er staat een mooi project met ruim 30 mensen die maatje zijn voor wijkbewoners die een luisterend oor of wat ondersteuning goed kunnen gebruiken. Carla stopt, maar het project gaat door. Twee maatjes gaan samen op vrijwillige basis aan de slag als coördinator en ze kunnen daarbij terugvallen op de buurtpastor.

Wilt u afscheid nemen van Carla en kennismaken met de nieuwe coördinator?
Van harte welkom!

Bezoek van de ACK Gera aan Arnhem

Namens de Raad van Kerken in Arnhem onderhoudt STIOC (Stedelijke Internationale Oecumenische Contacten) al decennia lang contacten met de **Arbeitskreis Christlicher Kirchen (ACK)** in Gera. In oktober 2017 waren wij in Gera dat in het oosten van de Duitse deelstaat Thüringen ligt, om samen met hun 500 jaar Luther te vieren.

Nu twee jaar later komen de mensen uit Gera van **donderdag 19 tot zondag 22 september** bij ons op bezoek in Arnhem. Het thema van het bezoek is *Das Friedenszeugnis der Kirchen*. Van Duitse kant herdenkt men dat 30 jaar geleden een vreedzame revolutie het einde van de DDR inluidde en wij herdenken dat het 75 jaar geleden is dat D-Day in Normandië plaatsvond en eveneens 75 jaar geleden de slag om Arnhem.

Hoewel het programma nog niet volledig vast staat willen wij vrijdag 20 september een ontmoeting met geïnteresseerde kerkleden in Arnhem organiseren. Zaterdag 21 september is een bezoek aan Apeldoorn gepland om daar deel te nemen aan de internationale vredesdag. Het programma van het bezoek van de ACK Gera eindigt zondag 22 september met deelname aan de kerkdienst van de Evangelisch-Lutherse Gemeente Arnhem.

Het is gebruikelijk dat bij de bezoeken aan Gera en Arnhem de deelnemers onderdak vinden bij gastgezinnen. STIOC wil daarom graag in contact komen met Arnhemmers die bereid zijn een of twee bezoekers uit Gera gastvrijheid te verlenen. Vanzelfsprekend kunt U zelf ook deelnemen aan het programma of een deel ervan. Voor verdere informatie over het programma en zo mogelijk aanbiedingen voor huisvesting kunt u contact opnemen met onze voorzitter Ds. Ida Eldering, tel.06 2953 7653, of bij de secretaris, te bereiken per email kvdhoek@telfort.nl

Klaas van der Hoek, secretaris STIOC

Korte berichten en links

Correctie

In het artikel over de naamsverandering van *WalburgisArnhem* naar *Jansbeek Ekklesia* in het Bulletin van mei staat een fout.

De Jansbeek ontspringt namelijk niet in Sonsbeek, maar in park Zypendaal vlak bij de woning "Casa Bianca". De sprengkop is door een hek omgeven.

Jaarverslag 2018 Diaconie PG Arnhem

U kunt het jaarverslag van de diaconie van de Protestantse Gemeente Arnhem lezen via onderstaande link

<http://www.diaconiearnhem.nl/wp-content/uploads/jaarverslag-2018-CvD.pdf>

TV-interview met SKIN-coördinator Anmar Hayali

Afgelopen zondag 2 juni werd het tv-interview met SKIN-coördinator Anmar Hayali in het programma Het Vermoeden van de Evangelische Omroep uitgezonden.

De uitzending kunt u hier bekijken:

<https://portal.eo.nl/programmas/tv/het-vermoeden/gemist/2019/06/02-anmar-hayali/>

Nieuwsbrief D3rde Verdieping

Onderstaande link geeft online toegang tot de nieuwsbrief van D3rde Verdieping van deze maandag

<https://mailchi.mp/a4c7bbee3635/nieuwsbrief-mei-2896329?e=3099492e89>

20 september: Kijken naar Duitsland

“Duitsland Keerpunt” is op 20 september het thema van de conferentie “Bridge to the Future”. De conferentie is vrijdagmiddags om 14.00 uur in Parkzaal Muis.

Informatie over de conferentie vindt u via onderstaande link:

<https://mailchi.mp/41a74348ddf1/nieuwsbrief-56?e=155177d629>

Mannenbijbel

De mannenbijbel bevat de complete Bijbeltekst van de Herziene Statenvertaling met daarbij aansprekende informatie voor mannen van nu.

Meer informatie via onderstaande link:

http://nieuwsbrief.royaljongbloed.nl/ct/m1/k1/oroG7efYSHR-PJ5NUaUiXTansVoN9y_XZNCMaYjPMN2Ktjw7bXxwFvCv9HHR_9EXuFi_BQnQ1xQfTGLcQPIIMQ/FN4w7aJLgviabAj

ZindeR

Zinnige activiteiten in de regio Arnhem

Voor mensen met een spirituele en/ of culturele interesse

U vindt het op

www.zininderegio.nl

Email: info@zininderegio.nl

Twitter: @zininderegio

Nieuws uit de JANSBEEK EKKLESIA

Verdieping op de zondagochtend in de ‘Stadskeuken’

Zondag 16 juni, 10.00-11.00 uur. Aansluitend koffie/thee/ontmoeten.

O.l.v. Ellen Tebbe verdiepen we ons in een tekst en gaan samen op zoek naar de betekenis ervan voor ons leven nu.

Waalse Kerk Open: Bezichtiging, stilte en spiritualiteit

Iedere vrijdag, 13.00 tot 17.00 uur

De Waalse Kerk, de kleine kerk aan de Jansbeek naast het politiebureau, is ook van binnen een juweeltje en heeft een bijzondere geschiedenis. Om daar kennis mee te maken is deze zomer de kerk iedere vrijdagmiddag open. In de kerk is ook plaats gemaakt voor stilte en meditatie en nodigt maandelijks een andere afbeelding van de hand van Hildegard von Bingen uit tot spirituele overdenking en bezinning.

‘Waalse kerk Open’ is een initiatief van de Waalse Gemeente en Jansbeek ekklesia.

Sight-seeing-spiritueel: website/facebook Zomerproject van Jansbeek ekklesia

Het wordt vakantie-tijd, verschillende activiteiten komen stil te liggen. We gaan elkaar minder zien en wisselen minder uit. Maar... we kunnen wel virtueel contact met elkaar houden.

Daarom: Stuur ons (via aanmeldadres op de website) een vakantiefoto van een plek, gebouw, beeld etc die je spiritueel inspireert: natuurplek, kerk, klooster, beeld, schilderij, heilige plek. Liefst met verduidelijking of een kort verhaaltje. Wij verzamelen alles (anoniem) op de website tot een soort virtuele spirituele reis en delen e.e.a. op Facebook.

Bezoek aan Diac. Centrum van de Ref. Christian Church Slowakije

Terugblik

Namens de Raad van Kerken Arnhem onderhoudt STIOC de internationale oecumenische contacten met de zustersteden Gera (Thüringen) en Croydon (Londen) en werkt ze mee aan het organiseren van de Internationale Oecumenische Conferenties. In de herfst van 1989 begonnen deze conferenties die als doel hadden christenen in West en Oost Europa met elkaar in contact te brengen. Deze conferenties vonden vervolgens om de twee jaar plaats. Van 2 tot 5 mei waren wij de gast van het **Diaconaal Centrum van de Reformed Christian Church in Slowakije** en verbleven we in het conferentiecentrum van de Reformed Christian Church, gelegen in de stad Rimavská Sobota in centraal Slowakije.

Op deze kleinschalige conferentie waaraan 12 personen deelnamen, presenteerden het gastland Slowakije, en deelnemers uit Tsjechië, Roemenië, Hongarije en Nederland hun ervaringen met de diaconale arbeid. De Nederlandse bijdrage is samengesteld door Theo van Driel (*Zie informatie onderaan dit artikel*).

Wij namen als conferentiegangers deel aan de kerkdienst op zondag 5 mei in Rimavská Sobota en waren daarbij getuige van een moederdagviering. Onze voorzitter ds. Ida Eldering heeft naar aanleiding daarvan enkele gedachten over 'Moederdag vieren in de protestantse kerk in Slowakije' in een aparte bijdrage op schrift gesteld.

Vooraf was de deelnemers aangegeven dat wij graag met elkaar in gesprek wilden gaan over de vraag hoe wij in de toekomst de contacten tussen kerken en christenen in West en Midden Europa kunnen onderhouden nu de vergrijzing van de kerken (zeker bij ons in Nederland) toeneemt. Een verslag van dat gesprek is opgenomen als bijlage op de website

van de Raad van Kerken (*Zie informatie onderaan dit artikel*).

We hebben aangegeven dat we deze conferenties niet meer vanuit Arnhem organiseren. De Hongaarse deelnemers hechtten grote waarde aan een vervolg. Juist in deze tijd nu er spanningen en verschillen tussen West en Oost Europa zichtbaar worden zijn deze ontmoetingen meer dan nodig. Zij gaan kijken hoe zij een volgende conferentie kunnen organiseren.

Hoewel het aantal niet Nederlandse deelnemers teleurstellend was, bleek ook hier dat niet alleen de kwantiteit van de contacten maar de kwaliteit ervan minstens zoveel waarde heeft. We waren onder de indruk van de gastvrijheid in Slowakije en van de openheid van de gevoerde gesprekken en discussies.

Klaas van der Hoek, secretaris STIOC

Foto: Deelnemers van de conferentie bij de ingang van de kerk in Rimavská Sobota

Het verslag van de **Slotmeeting van de oecumenische conferentie in Rimavská Sobota** kunt u lezen via onderstaande link:

<https://rvkarnhem.nl/welkom/nieuws/?post=slotmeeting-van-de-oecumenische-conferentie-in-rimavska-sobota>

Binnenkort verschijnt op onze site de bijdrage van Theo van Driel: **Armenzorg en diaconie in Nederland sinds de Reformatie**.

U ontvangt dit artikel nu al als tweede bijlage bij dit Bulletin.

Oase Arnhem, Rafaelgemeenschap

Geloven in Arnhem, deel 5

De Oase kerkgemeenschap maakt deel uit van de veelkleurige familie van de Pinksterbeweging, die zich in de afgelopen eeuwen vooral vanuit Engeland en de Verenigde Staten over de wereld heeft verspreid. Oase Arnhem, met ongeveer honderd leden, is landelijk aangesloten bij de *Rafael* organisatie (met vijfendertig gemeenten in Nederland) en hoort internationaal bij de *Church of the Foursquare Gospel*, die een kleine honderd jaar geleden in Los Angeles werd gesticht.

Oase Arnhem zegt een gemeente te willen zijn 'waar Jezus centraal staat, waar de liefde van de Vader aanwezig is, die herstel brengt aan de gebrokenen van hart'

Zondagmorgen 19 mei worden wij in de ruime, voormalige RK Nicolaaskerk aan de Bethaniënstraat 1 in Presikhaaf, door Watsien Valk hartelijk ontvangen. Na een kopje koffie met al veel informatie over de Oase nemen wij te midden van naar schatting 75 aanwezigen plaats. Daaronder tal van kinderen met hun ouders, veel jonge mensen, diverse kleurtjes, in een losse sfeer. Een gitarist, een toetseniste en een zangeres op het podium spelen zich in. Een jonge man, klaarblijkelijk de gastheer, heet allen en speciaal ook ons, twee gasten, welkom. Een bijzondere dienst, over de doop met de Heilige Geest, wacht ons. Watsien had ons al voorbereid op een dienst van lange duur, die slechts zelden plaatsvindt en niet de het gebruikelijke verloop als van de andere diensten kent.

De *Aanbidding* vormt om half elf het begin van de dienst. Getuigenissen door enkele kerkgangers van hun belevenis met wat hun als doop met de Heilige Geest was overkomen worden afgewisseld met aansprekende en door allen, ook ons, meegezongen opwekkingsliederen. Dit schept een sfeer waarin de mystiek van de Drie-eenheid zich kan ontplooiën en zich aan allen mededeelt.

De songs worden op een groot scherm geprojecteerd, sommige met vele coupletten, andere heel eenvoudig en zich vele malen herhalend zoals *Leid mij in uw rust, leid mij in uw rust, Jezus laat mij stilvallen in uw rust*. Nederlands en Engels wisselen elkaar af en tijdens dit onderdeel zorgen twee meisjes voor een opvallend liturgisch gebaar door op en rond het podium met veelkleurige vëndels te zwaaien.

Hierop volgt de *Prediking*, gehouden door lekenprediker Ben Valk, in het dagelijks leven bankier microfinanciering. Het thema is de Doop met de Heilige Geest en gaat onder meer over het spreken in tongen en vreemde talen als manifestatie van de Heilige Geest. Het is iets dat niet voorbehouden is geweest aan de apostelen maar iedere gelovige is ertoe in staat. Let wel, het hoeft niet, het is geen tekort aan geloof wanneer het je niet lukt, bijv. door remming van spreken in het openbaar. De predikant ondersteunt zijn betoog met schema's en Bijbelse verwijzingen.

Hij onderbreekt zijn eigen verhaal een paar maal om ruimte te geven aan getuigenissen van leden van de kerkgemeenschap, waardoor ondanks de lengte van dit onderdeel de aandacht aardig wordt vastgehouden. Conclusie: het levensdoel van jou als Christen is om een getuige van Jezus zijn.

Het derde en laatste deel van de dienst is het *Gebed om de vervulling met de Heilige Geest*. Velen staan hierbij op, met geheven en open handen, onder de wat slepende en min of meer bedwelmende muziek en het aanhoudend zingen van *Heer, ik geef mij over*.

De voorganger wijst nog op de mogelijkheid van gesprek en gebed met kerkleden die daarvoor elders in de kerkzaal klaar staan.

Daarna - het is ondertussen kwart over twaalf - is er opnieuw koffie, in gezellige sfeer. Enkele bezoekers maken van de gelegenheid gebruik om hun waardering te uiten voor de belangstelling vanuit de Raad van Kerken. Gastvrouw Watsien Valk vertelt iets meer over de

geschiedenis en activiteiten van de Oase gemeenschap. Die is in Arnhem aanwezig sinds de jaren tachtig en is ook diaconaal actief, o.a. door zondags in het centrum van de stad aan daklozen koffie en broodjes uit te delen en op werkdagen in het eigen kerkgebouw taallessen te geven en materiele hulp te verlenen in de vorm van een voedsel- en kledingbank. Oase vindt oecumenisch contact in de organisatie Hart voor Arnhem; Rafael Nederland is aangesloten bij een landelijk verband van Pinkstergemeenten.

Oase heeft een sympathieke en ruimhartige sfeer. De oprechtheid van de geloofsbeleving, de vele jonge mensen, de openheid en gastvrijheid die ons ten deel vielen, deze kennismaking met Oase liet niet na indruk op ons te maken.

Hennie Jacobs en Kees Tinga

Elke vrijdagmiddag wordt in de Waalse kerk gebeden voor vrede en verzoening.

De Coventry werkgroep organiseert dit wekelijkse gebed voor vrede en verzoening iedere vrijdag van **12.30 – 12.45 uur** in de Waalse kerk. Dit zogeheten **Coventrygebed** is destijds in gang gezet door inwoners van de Engelse stad Coventry, die na het Duitse bombardement op hun stad en de

verwoesting van hun kathedraal weigerden zich te laten meeslepen in de orgie van wraak en geweldsdenken, die Europa in de jaren daarna in de ban hield. In plaats daarvan werd daar toen het initiatief genomen tot een voortdurend gebed voor vrede en verzoening. Tot op heden iedere vrijdag nagevolgd in 160 steden wereldwijd.

De band met Arnhem is de in de oorlog verwoeste binnenstad en kerken; de Waalse kerk, de Walburgiskerk en de grote Eusebiuskerk.

Herdenkingsdienst 4 mei

Uitgesproken teksten in de Waalse kerk

Op 4 mei vond de gebruikelijke herdenkingsdienst / viering van de Raad van Kerken plaats; voor het eerst - na jaren in de Walburgiskerk - nu in de Waalse Kerk, een veel kleinere maar meer intieme ruimte, waar zo'n 85 mensen bijeen waren. Het begintijdstip was helaas een probleem, omdat anderen dat onjuist communiceerden, maar de inhoud was prima. Het thema "Vervolgung van Joodse medeburgers in Arnhem tussen 1942 - 1944" kwam redelijk goed uit de verf. Die trieste verhalen uit het boek van Margo Klijn "De Stille Slag", voorgelezen door 4 mensen, waren indrukwekkend.

De uitgesproken teksten

In de winter van 1941-1942 speelde Jetty Frankfort met haar zusje Rosita en twee vrienden, André en Herman van Esso, in park Sonsbeek. Het was de winter waarin de nazi's borden lieten plaatsen bij het park: 'voor Joden verboden'.

Jetty herinnert zich:

'De winter was streng geweest en er lag een dikke laag sneeuw. De jongens woonden aan de Bouriciusstraat 22 tegenover de school. Mijn vader bridgde met hun vader, ik vond het een beetje een botte man. Mevrouw was lief. Maar goed. We liepen dus te gekken in Sonsbeek en André deed zijn schoenen uit. Uit baldadigheid danste hij met blote voeten in de sneeuw. Rosita verloor die middag haar want. Die had ze net van Sinterklaas gekregen, dus dat was heel wat. De volgende dag ben ik hem gaan zoeken en vond hem terug. Dat vond ik reuze aardig van mezelf.

Ik kom regelmatig in Sonsbeek. Nu ik ouder ben, moet ik steeds vaker denken aan die vier kinderen waarvan er drie zijn weggekomen.'

(Rosita stierf in Auschwitz, André in Sobibor en Herman in Schwarzheide.)

Johan van der Kamp is getrouwd met de dochter van Eli en Julia Schaap, een joodse familie. Collega's vertelden hem dat de familie van zijn vrouw de vorige dag was opgehaald. Johan meldt zich ziek en gaat direct naar het station:

'Bij Hotel Haarhuis was een ronde hoek, de straat ging rechts richting station iets omhoog. Ze stonden bij café restaurant Dommering: een lange rij mensen. Maar we mochten niet dichterbij komen. Ze waren die nacht in een school aan de Utrechtseweg ondergebracht. Mijn zwager Jonas is hem in de drukte gesmeerd en kon bij mensen onderduiken die hij kende van de Natuurvrienden> Jo was helemaal gek geworden. Het is ook nooit meer goed gekomen met hem. Na de oorlog hebben wij hem tientallen jaren, tot aan zijn dood, bij ons thuis gehad. Eigenlijk was het ondragelijk. De oorlog is bij ons nooit afgelopen geweest. Maar goed. We zijn nog hard hollend naar de Sonsbeeksingel gegaan. Vraag me niet waarom. Daar zagen we de trein rijden. Het was zinloos natuurlijk.'

(Eli, Julia en Kaatje Schaap kwamen op 15 oktober 1942 om het leven in Auschwitz.)

Joodse Nederlanders konden in 1942 proberen om officieel als niet-joods geregistreerd te worden. Lenie Boers herinnert zich:

'Wat ik heb opgevangen is dat alle papieren van mijn grootmoeder zogenaamd door een brand zijn vernietigd. Op die manier kon zij een andere naam krijgen en was zij op papier niet meer vol joods. Mijn ouders waren daardoor ineens gemengd gehuwd. Ik herinner me dat ik met mijn moeder in Den Haag bij een zogenaamde sibbekundige was. Ze noemde hem professor. Die man kon aan je lichaamsbouw zien waar je vandaan kwam. Ik moest me voor hem uitkleden zodat hij mijn stuitje kon bestuderen. Ik heb geen idee waarom. Het komt nogal onzinnig over, vind ik nu. Mijn moeder schoof een envelop naar die man, ik heb altijd aangenomen dat er geld in zat. Ik heb het haar nooit gevraagd, maar ik weet wel zeker dat het om een *Ausweis* (legitimatiebewijs) voor mij ging. Een zekere Vereschild van de Arnhemse politie kwam namelijk later bij mijn moeder vragen, wanneer nou eindelijk dat *Ausweis* van haar dochter eens kwam, anders zou hij er persoonlijk voor zorgen dat zij, ik dus, op transport gesteld zou worden. Toch zijn wij op een gegeven moment ondergedoken. Mijn grootouders van vaderszijde en tante Nettie, met wie ik op de foto sta, zijn omgekomen in Polen.'

Studenten waren betrokken bij het laten onderduiken van Joodse kinderen. Een van hen was Bert Gorissen, die bij zijn ouders woonde aan de Hommelsestraat. Hij herinnert zich:

'Schuin tegenover ons woonde een joods meisje. Overdag was ze gewoon thuis en 's nachts was ze bij ons. Op 11 december 1942 werd haar huis verzegeld en toen kwam ze voorgoed bij ons. Kort voor de evacuatie ging ze naar een kennis van mijn ouders om die mensen te helpen met de kinderen. Met die kennissen is ze uiteindelijk mee geëvacueerd.

We hebben thuis ook nog even een jongen gehad voor wie we geen adres konden vinden. Dat was Herman Groen. Hij was dertien jaar, had een joods uiterlijk en sprak plat Amsterdams. Herman was eigenlijk wel aardig, maar lastig. Hij kon zijn mond niet houden, liep de winkel in en hing uit het raam. Hij is nog bij iemand in Velp geweest. Daar vertelde hij aan iedereen dat hij joods was en ondergedoken. Onze leider heeft hem ten einde raad naar het Apeldoornse Bos gebracht. Daar waren wel meer mensen ondergedoken en we dachten dat hij daar veilig zou zijn.'

Het Apeldoornse Bos was een joodse inrichting voor geesteszieken. In Berlijn nam de nazitop het besluit om alle inwoners, bijna 1100 mensen, op transport te zetten naar Auschwitz. Daar werd iedereen vermoord, ook het lastige jongetje Herman Groen.

Kruispunt te gast in het Dominicanenklooster in Huissen

Stichting Kruispunt in Arnhem, inloophuis voor dak- en thuislozen. Zo heten we officieel. En we zijn uitgenodigd, nu al voor de zesde keer, om een paar dagen naar het

Dominicanenklooster in Huissen te komen. Geweldig! We proberen altijd zoveel mogelijk

echt dakloze mensen mee te nemen. Op de dinsdagochtend van vertrek is het spannend: we hebben tien mensen officieel gevraagd, maar je weet nooit wie er op het laatste moment toch de bibbers krijgt of iets anders belangrijks te doen heeft. En dat blijkt: er kunnen nog vier mensen van de reservelijst mee.

In Huissen worden we hartelijk ontvangen door Theo en iedereen krijgt een eigen kamer toegewezen. Een eigen kamer! Voor twee nachten! Deze luxe brengt bij één dakloze deelnemer de tranen in de ogen. “ik ga vroeg naar bed vanavond, gewoon omdat het kan”. Het thema dat we met elkaar gekozen hebben is “de vier seizoenen”.

We praten en schilderen:

Eén van de vragen luidt: “wat helpt jou de winter door”? “Eenzaamheid....” is het antwoord van een oudere vrouw. We zijn er even stil van.

We zingen en mediteren:

“Ik ben er al, hier en nu, in dit moment, op deze plaats,
ben ik veilig en geaard, ben ik veilig en geaard,
mag ik wonen in het licht, mag ik wonen in het licht.”
Dit lied galmt nog dagen na op Kruispunt.

Op woensdagmiddag komt pater Jongerius onze vragen beantwoorden en uitleg geven over Aswoensdag en de symboliek van het beetje as dat we die avond op ons hoofd gestrooid krijgen. “Ik wil een askruisje” roept de “eenzame” dame, “dat hoort zo!” En zo gebeurt het. Ik voel ontroering als ik 's avonds zie hoe zij als enige, met een stralende lach, een kruisje op het voorhoofd krijgt van de pater.

En dan het heerlijke eten. Gesmuld wordt er én genoten van de zorgvuldigheid, de mooi aangeklede buffetten, de vriendelijke bediening. “Ik ben helemaal blij aan het worden”, zegt Wouter, één van de deelnemers.

Op donderdag is het alweer voorbij. Als we op het Velperplein in Arnhem uit de bus stappen komt voor mijzelf het moeilijkste moment. Voor vier van ons is dit het eindpunt. De straat is hun thuis. Ik neurie zachtjes het van Theo geleerde lied: “Wees gezegend waar je ook heengaat, wees gezegend!”

Connie Vliek, pastor bij Kruispunt

Enthousiaste Studentenpastor (v/m) voor Arnhem op zzp-basis

Gezocht (vacature)

De Stichting Arnhem Studentenpastoraat (ASP) zoekt in samenwerking met de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN), ArtEZ hogeschool voor de kunsten in Arnhem en Van Hall Larenstein in Velp per direct een Studentenpastor (v/m) voor 0,6 fte.

ASP verzorgt voor studenten van de HAN, ArtEZ en Van Hall Larenstein een breed aanbod op het terrein van zingeving, religie en spiritualiteit. Tot de doelgroep horen zowel Nederlandse als internationale studenten, van alle studierichtingen en alle godsdienstige en levensbeschouwelijke achtergronden.

Wilt u meer informatie?

Voor meer informatie over deze functie kunt u contact opnemen met Miriam Zwaan, telefoon 06-53813896 of per mail miriam.zwaan@han.nl

Op de site: <https://arnhemstudentpoint.nl/> vindt u meer informatie van ASP zelf.

Hebt u belangstelling?

Stuur dan uw sollicitatiebrief voor 14 juni 2019 naar miriam.zwaan@han.nl

De sollicitatiegesprekken vinden plaats op afspraak in de 3^e en 4^e week van Juni.

Colofon

Bulletin is een uitgave van de Raad van Kerken Arnhem.

Secretaris a.i.: Johannes Kon

Opmaak: Gerrit Koning

Coördinator columns: Kees Tinga

Eindredactie: Dagelijks bestuur

Alle in Arnhem gevestigde christelijke kerken en geloofsgemeenschappen kunnen in de Raad vertegenwoordigd zijn indien ze de uitgangspunten en doelstellingen onderschrijven. Voor een overzicht van organisaties en activiteiten is een brochure beschikbaar.

Kopij voor het septembernummer inzenden vóór 5 september 2019 aan bulletin.rvkarnhem@gmail.com

Het volgend bulletin verschijnt op 11 september 2019.

Deze nieuwsbrief wordt verzonden naar 387 emailadressen.

Kopij voor Bulletin kan worden gestuurd naar bulletin.rvkarnhem@gmail.com

Wij ontvangen uw kopij graag als een Word document meegestuurd bij uw email.

Kopij in de vorm van flyers e.d. en Word documenten met daarin op de achtergrond verwerkte tabellen of grafieken wordt niet geaccepteerd.

De Raad van Kerken te Arnhem heeft een eigen website: www.rvkarnhem.nl

Het bankrekeningnummer is NL90INGB 0000 87 14 97 t.n.v. Vereniging Raad van Kerken Arnhem.

Reacties op dit bulletin kunt u mailen naar onze secretaris Johannes Kon

aris.kon.arnhem11@gmail.com of naar bulletin.rvkarnhem@gmail.com

U kunt zich aan- en afmelden voor maandelijkse toezending van Bulletin door een mail te sturen naar bulletin.rvkarnhem@gmail.com

Het is voor ons het makkelijkst als u uw mail verstuurt vanaf het mailadres waarop u Bulletin wilt ontvangen of niet meer wilt ontvangen.